

Helsingin hovioikeuden
toimintakertomus
vuodelta 2016

Sisällysluettelo

Presidentin katsaus.....	3
Hovioikeuden organisaatio	5
Vastaanottoyksikön perustaminen.....	5
Lainkäyttö.....	5
Lainkäyttötyö tilastojen perusteella	5
Lainkäyttöasastoilla käsiteltävät asiat.....	7
Asioiden jakaantuminen käräjäoikeuksittain.....	7
Muutoksenhaku korkeimpaan oikeuteen.....	8
Ennakkoratkaisupyynnöt	8
Lainkäyttötyön seuraaminen	8
Lainkäytön työvälineiden kehittäminen	8
Laadun hallinta ja kehittäminen	9
Lainkäytön yhtenäisyys.....	9
Koulutustoiminta	9
Käräjäoikeuspainotteinen laatuhanke	11
Yliopistopainotteinen laatuhanke	11
Tarkastustoiminta	12
Henkilöstö ja hallinto	12
Henkilöstö ja henkilöstörakenne.....	12
Talous	13
Johtoryhmä	13
Toimikunnat ja työryhmät	13
Työsuojaus ja työhyvinvointi	13
Yt-toiminta	14
Viestintä.....	15
Sivutoimiluvat ja ilmoitus sivutoimesta saadusta tulosta.....	15
Nimitysmenettely.....	15
Lausuntotoiminta	16
Vierailut ja tapahtumat	17

Presidentin katsaus

1. Vuosi 2016 on ollut hovioikeudessa uuden, laajennetun jatkokäsittelylupajärjestelmän aikakautta. Uudistus on muokannut hovioikeuksien työnkuvaa merkittäväällä tavalla. Lupajärjestelmän piiriin kuuluvat kaikki riita-asiat ja suuri osa rikosasioista. Kaikista hovioikeuteen tulevista asioista merkittävä valtaosa kuuluu lupamenettelyyn. Laajennetun järjestelmän käyttöönotto on sujunut hyvin ja järjestelmästä on tullut lainkäytön arkirutiinia. Sopeutumista on helpottanut se, että lupamenettely on ollut hovioikeudessa käytössä jo vuodesta 2011. Luvan myöntämisperusteet pysyivät uudistuksessa ennallaan ja järjestelmään on ehditty hyvin perehtyä. Erot lupaharkinnassa eivät hovioikeuksissa ole nyt niin suuria kuin aikaisempina vuosina. Uudistus vaikuttaa onnistuneelta. Pidemmälle meneviä päätelmiä tästä voidaan tehdä kuitenkin vasta sen jälkeen, kun laajennettu lupajärjestelmä on ollut muutamia vuosia käytössä.

2. Hovioikeuden lainkäyttötyön organisoimista on jatkettu kertomusvuonna. Erikoisia asioita varten on kehitetty entistä selkeämmin niille soveltuvat käsittelymuodot ("putket") Vuoden 2016 alusta aloittanut vastaanottoyksikkö käsittelee päivystysluonteiset sekä yksinkertaiset rikosasiat. Vastaanottoyksikölle on jaettu peräti neljännes kaikista hovioikeuteen saapuneista asioista. Kaikkein laajimpia asioita varten on edelleen oma osasto (ns. purkkiosasto), mutta osaston pysyvää organisaatiota on syksystä 2016 alkaen kevennetty. Osastolla on osastonjohtajan lisäksi vain muutama pysyvä jäsen sekä 1 – 2 esittelijää. Muuten jäsenet kokoonpanoihin tulevat perusosastoilta aikaisempaa lyhyemmäksi aikaa, yleensä vain yhtä tai kahta asiaa varten. Tarkoituksena on näin tehostaa ja joustavoittaa tuomariresurssien käyttöä laajoissa jutuissa. Uudistus on ollut voimassa vasta vähän aikaa eikä vielä voida arvioida, onko se vastannut tarkoitustaan. Hovioikeudessa tullaan jatkossakin seuraamaan ja arvioimaan sitä, minkälaisella lainkäyttötyön organisaatiolla tulevaisuuden haasteisiin voidaan parhaiten vastata.

3. Tilastoista voidaan heti havaita, että hovioikeuksiin saapuvien ja hovioikeudessa vireillä olevien asioiden määrät ovat selvästi vähentyneet. Aleneva suuntaus on jatkunut jo pitkään. Todettakoon, että hovioikeuksissa oli vuoden 2016 lopussa vireillä enää vain 3 787 asiaa eli 1 000 asiaa vähemmän kuin edellisellä vuonna. Helsingin hovioikeudessa asiamäärien lasku on ollut jopa silmiinpistävän suuri. Niinpä vuonna 2016 hovioikeuteen saapui yli 400 asiaa vähemmän kuin vuonna 2015. Tämä selittyy osaksi sillä, että kansainväliset perheluonteiset asiat on vuoden 2016 alusta käsitelty hovioikeuden asemesta ensi asteenä kärjäoikeudessa. Kaikki viittaa siihen, että asiamäärien vähennys on ennen kaikkea kohdistunut helpompaan juttuaineeseen. Laajoja ja vaati-

via asioita on runsaasti eikä hovioikeuden lainkäyttöhenkilöstön työmäärä näyttäisi olevan vähenemässä. Asiamäärien kehitys ei siis sellaisenaan kuvaa työmäärän kehittymistä.

4. Tästä toimintakertomuksesta saa yksityiskohtaista tietoa hovioikeuden toiminnasta vuonna 2016. Hovioikeuden toiminta on ollut tuloksellista. Hovioikeus on myös hyvin valmistautunut vuoteen 2017. Tästä kaikesta on syytä esittää kiitokset osaavalle ja työhön sitoutuneelle henkilökunnalle

Helsingin hovioikeudessa 13.3.2017

Mikko Könkkölä
Presidentti

Hovioikeuden organisaatio

Vastaanottoyksikön perustaminen

Hovioikeuden uudistettu organisaatio aloitti toimintansa 1.3.2015. Uudistuksen yhteydessä päätettiin perustaa myös erillinen vastaanottoyksikkö, joka aloitti toimintansa 1.1.2016. Vastaanottoyksikkö käsittelee hovioikeuteen saapuvat päivystysluontoiset ja aineistoltaan suppeammat ja yksinkertaisemmat asiat. Yksikön ratkaistavaksi tulee siis esimerkiksi pakkokeinoasioita, kanteluita sekä yksinkertaisia rikosasioita. Yksikköön saapui vuoden 2016 aikana yhteensä 701 asiaa, joissa annettiin samana vuonna 595 ratkaisua. Yksikköä johtaa tähän tehtävään nimetty hovioikeudenneuvos yleensä noin kuuden kuukauden jakson kerrallaan. Yksikössä työskentelee lisäksi sovitun vuorojärjestyksen mukaisesti jäseniä eri osastoilta. Yksikössä ei ole esittelijöitä. Yksikössä on otettu käyttöön asiakirjojen sähköinen kierto siten, että asiakirjoja ei pääsääntöisesti tulosteta jäsenille.

Tarkoituksena on, että kiireelliset ja yksinkertaiset asiat voidaan ratkaista nopeasti ja kustannustehokkaasti. Näin lainkäyttöosastoilla työpanos voidaan kohdistaa pitkäjänteisesti vaativampien asioiden ratkaisemiseen. Ensimmäisen toimintavuoden kokemusten perusteella vastaanottoyksikkö on täyttänyt hyvin sille asetetut tavoitteet ja odotukset.

Lainkäyttö

Lainkäyttötyö tilastojen perusteella

Hovioikeuksiin saapuvien asioiden määrä on laskenut nyt usean vuoden ajan. Vuonna 2013 alitettiin jo 10 000 asian raja. Vuonna 2014 saapuneiden asioiden määrä kääntyi nousuun lisääntyen edellisestä vuodesta viidellä prosentilla. Vuonna 2015 saapuneiden asioiden määrä kuitenkin jälleen laski, ja hovioikeuksiin saapui yhteensä 9 810 asiaa. Vuonna 2016 saapuneiden asioiden määrä laski edelleen; yhteensä saapuneita asioita oli 8593. Hovioikeuksissa annettujen ratkaisujen määrä on vuonna 2016 laskenut edellisestä vuodesta noin kolme prosenttia (305). Antamatta olevien asioiden määrä (niin sanottu balanssi) on laskenut vuonna 2016 huomattavasti (958 kappaleella eli noin 20 prosenttia).

Vuonna 2016 Helsingin hovioikeuteen saapui 2 781 asiaa, joka on noin 468 asiaa vähemmän kuin vuonna 2015. Hovioikeuden antamien ratkaisujen (3 089) ja hovioikeudessa toimintavuoden päättyessä vireillä olevien asioiden (1 334) määrät ovat myös laskeneet.

Pääkäsittelystä ratkaistujen asioiden osuus kaikista asioista oli Helsingin hovioikeudessa kertomusvuonna 28,6 prosenttia. Osuus laski edellisestä vuodesta 4,5 prosenttiyksikköä. Pääkäsittelyjen yhteenlaskettu tuntimäärä oli 5 194 eli laskua on yli 400 tuntia. Yli 8 tuntia ja yli 25 tuntia kestäneiden pääkäsittelyjen määrä on noussut hienoisesti. Yli kahdeksan tuntia kestäneitä pääkäsittelyjä oli 151 eli noin 17 prosenttia ja yli 25 tuntia kestäneitä 29 eli noin kolme prosenttia kaikista pääkäsittelyistä.

Kaikista Helsingin hovioikeuteen saapuneista asioista noin 75 prosenttia on vuonna 2016 kuulunut lupajärjestelmän piiriin. Tämä vastaa vuoden 2015 toimintakertomuksessa esitettyä arviota (yli 70 prosenttia). Vuonna 2016 Helsingin hovioikeudessa jatkokäsittelylupa evättiin noin 47,8 prosentissa asioista. Evättyjen lupien osuus on laskenut vuodesta 2015 noin 1,4 prosenttiyksikköä. Vuonna 2016 evättyjen lupien osuus on ollut lähellä kaikkien hovioikeuksien keskiarvoa.

Helsingin hovioikeudessa annettujen ratkaisujen mediaanikäsittelyaika vuonna 2016 oli 4,4 kuukautta. Itä-Suomen ja Vaasan hovioikeuksissa mediaanikäsittelyajat olivat lyhyemmät kuin Helsingin hovioikeudessa, Turun ja Rovaniemen hovioikeuksissa pidemmät. Yksinkertaisempi juttukanta on siis pystytty käsittelemään hovioikeudessa varsin nopeasti. Tätä osoittaa sekin, että 57 prosenttia asioista on ratkaistu kuuden kuukauden aikana. Keskimääräinen käsittelyaika oli 6,5 kuukautta.

Niiden asioiden osuus, joissa käsittelyaika on ollut vähintään vuosi, on noussut 15,5 prosenttiin. Edellisenä vuonna näiden pitkien käsittelyaikojen osuus oli vain 11,6 prosenttia. Pitkiin käsittelyaikoihin on vaikuttanut se, että hovioikeudessa on ratkaistu vuonna 2016 kaksi tavanomaista pitemmän käsittelyajan vaatinutta laajaa asiakokonaisuutta, joissa oli yhteensä kymmeniä asioita. Vähintään vuoden ajan vireillä olleiden asioiden määrä vuoden 2016 lopussa oli 106. Määrä on laskenut vuodesta 2015 noin 36 prosenttia.

Hovioikeuteen saapuneissa asioissa yleisin nimike oli pahoinpitely (555 asiaa). Rikosasioissa yleisimpiä nimikkeitä olivat lisäksi törkeä rattijuopumus, huumausainerikos, rattijuopumus, törkeä pahoinpitely ja pakkokeinoasiat. Muissa kuin rikosasioissa yleisimpiä asianimikkeitä olivat ulosottovalitus ja velkajärjestelyhakemus.

Hovioikeuden antamissa ratkaisuissa käräjäoikeuden ratkaisua ei muutettu noin 22 prosentissa asioista. Käräjäoikeuden ratkaisun perusteluja ja lopputulosta muutettiin muilta kuin epäolennaisilta osin noin 26 prosentissa asioista. Tutkimatta jätettiin yksi prosentti valituksista; 1,5 prosenttia asioista palautettiin käräjäoikeuteen. Asianosaisen välinen sovinto vahvistettiin 2,5 prosentissa asioista.

Hovioikeuksien ratkaisutietokannassa Finlexissä (FHOT) on vuonna 2016 julkaistu 26 Helsingin hovioikeuden ratkaisua.

Lainkäyttöosastoilla käsiteltävät asiat

Hovioikeus on toiminut jakaantuneena viiteen osastoon, joista kaikki käsittelevät sekä rikos- että riita-asioita. Osastolle 5 on keskitetty laajimmat eli lähinnä ne asiat, joissa pääkäsitteily kärjäoikeudessa on kestänyt vähintään 10 päivää. Osaston 5 yhteydessä toimivaan vastaanottoyksikköön on keskitetty kiireellisiä ja yksinkertaisia asioita. Muuten asiat on jaettu tasaisesti neljän osaston kesken siten, että tietyt asiaryhmät on keskitetty tietyille osastoille (rootelit).

Keskitettyjä asioita ovat ensinnäkin sellaiset asiat, joissa Helsingin hovioikeus on yksin toimivaltainen. Tällaisia ovat muun muassa kansainvälistä lapsikaappausta, sotilasrikoksia, pitkäaikaisvankien vapauttamista, asianajajia ja lupalakimiehiä sekä useimmat immateriaalioikeuksia koskevat asiat. Muita keskitettyjä asioita ovat olleet vuokrasopimusta koskevat asiat, ulosottoasiat sekä ositus-, perintö- ja testamenttiasiat. Myös konkurssi-, yrityssaneeraus-, yksityishenkilön velkajärjestely-, osakeyhtiölaki- sekä meri- ja kuljetusoikeudelliset asiat on keskitetty tietyille osastoille.

Helsingin hovioikeus on käsitellyt ensimmäisenä oikeusasteena tiettyjä kansainvälisiä perheoikeudellisia asioita, joissa hovioikeuden tehtävänä on ollut ensi asteena vahvistaa ulkomaisen viranomaisen sellaisessa asiassa tekemä ratkaisu. Nämä asiat siirtyivät 1.1.2016 lukien voimaan tulleen lain muutoksen johdosta Helsingin kärjäoikeuteen. Hovioikeus toimii näissä asioissa nykyisin valitusasteena.

Hovioikeudessa ei vuonna 2016 ratkaistu yhtään asiaa vahvennetussa kokoonpanossa tai täysistunnossa.

Hovioikeuteen saapui vuonna 2016 ruotsin kielellä käsiteltäviä asioita vain 14, mikä on vähemmän kuin yksi prosentti kaikista asioista. Hovioikeuteen saapuneet ruotsinkieliset asiat on keskitetty vuodesta 2016 alkaen yhden osaston sijasta kahdelle osastolle eli hovioikeuden 2. ja 4. osastoille lukuun ottamatta tiettyjä rooteloituja asioita.

Asioiden jakaantuminen kärjäoikeuksittain

Selvästi eniten muutoksenhakemuksia Helsingin hovioikeuteen saapui vuonna 2016 Helsingin kärjäoikeudesta, kaikkiaan 1 434. Tämä on 51,7 prosenttia Helsingin hovioikeuteen tulleista ja 16,7 prosenttia kaikkiin hovioikeuksiin tulleista muutoksenhakemuksista. Vantaan kärjäoikeudesta muutoksenhakemuksia on tullut 412 (14,8 prosenttia), Espoon kärjäoikeudesta 371 (13,3 prosenttia), Hyvinkään kärjäoikeudesta

174 (6,2 prosenttia), Tuusulan käräjäoikeudesta 149 (5,4 prosenttia) ja Itä-Uudenmaan käräjäoikeudesta 111 (4 prosenttia). Osuudet eivät ole juuri muuttuneet vuodesta 2015.

Muutoksenhaku korkeimpaan oikeuteen

Korkeimmalta oikeudelta on haettu muutosta 757 hovioikeuden vuonna 2016 antamaan ratkaisuun, joka on noin 24,5 prosenttia kaikista hovioikeuden ratkaisuksista. Valituslupahakemukset ja valitukset ovat lisääntyneet vuoteen 2015 verrattuna noin 6,1 prosenttiyksiköllä.

Korkein oikeus on vuonna 2016 antanut kaikkiaan 41 ennakkoratkaisua, jossa muutoksenhakemus on koskenut Helsingin hovioikeuden tekemää ratkaisua.

Ennakkoratkaisupyynnöt

Hovioikeudesta ei ole vuonna 2016 tehty ennakkoratkaisupyyntöjä Euroopan unionin tuomioistuimelle.

Lainkäyttötyön seuraaminen

Lainkäyttötyön tehokkaan järjestämisen edistämiseksi hovioikeus pyytää kolme kertaa vuodessa hovioikeuspiirinsä käräjäoikeuksia toimittamaan tiedot käräjäoikeuden käsiteltävänä olevista suurista jutuista ja niiden arvioidusta käsittelyajasta. Saatujen tietojen avulla mahdollistetaan laajojen asioiden etupainotteinen ja tehokas suunnittelu.

Hovioikeuden presidentti käy kolme kertaa vuodessa keskustelun osastojen johdon kanssa. Keskusteluissa selvitetään osaston työmäärää ja työn jakautumista, asioiden käsittelyvaiheet sekä mahdolliset viipymiset ja niiden syyt. Keskustelujen tarkoituksena on varmistaa osastojen asianmukainen toiminta ja asioiden viivytyksetön ratkaiseminen.

Lainkäytön työvälineiden kehittäminen

Hovioikeus pyrkii jatkuvasti kehittämään työvälineitään ja -tapojaan lainkäytön tehokkuuden ja laadun parantamiseksi.

Hovioikeuden kansliakäsikirja otettiin käyttöön alkuvuonna 2016. Käsikirjan tarkoituksena on kanslioiden työtapojen yhtenäistäminen ja tehostaminen kokoamalla yhteen kansliatoimintoja koskevat ohjeet ja menettelytavat. Kansliakäsikirja on sähköinen, ja se on yhdistetty hovioikeuden intranettiin, jolloin sen käyttö ja muokkaaminen

on helppoa. Vuonna 2017 on tarkoitus yhdistää hovioikeuden kirjaamon toimintaa koskevat ohjeet kirjaamokäsikirjaksi.

Laadun hallinta ja kehittäminen

Lainkäytön yhtenäisyys

Hovioikeudessa toimii lainkäytön yhtenäisyyden seurantatoimikunta, joka seuraa osaltaan lainkäytön yhtenäisyyden toteutumista ja järjestää lainkäyttöhenkilöstölle lainkäytön iltapäiviä. Toimikunnassa on tuomareita jokaiselta lainkäyttöosastolta ja sihteereinä esittelijöitä. Toimikunta kokoontui kertomusvuonna viisi kertaa. Toimikunnan kokouksissa keskusteltiin säännöllisesti ajankohtaisista lainkäyttöasioista ja suunniteltiin lainkäytön iltapäivän ohjelmaa.

Toimikunta järjesti vuonna 2016 viisi tuomareille ja esittelijöille suunnattua lainkäytön iltapäivää, joissa keskusteltiin alustusten pohjalta lainkäyttöön liittyvistä ajankohtaisista kysymyksistä. Jos käsiteltävä asia on koskenut myös kansliatyötä, on tilaisuuteen kutsuttu myös kansliahenkilökuntaa.

Koulutustoiminta

Hovioikeuden koulutustoiminta oli aktiivista vuonna 2016.

Hovioikeuden koulutustoimikunnan tehtävänä on lainkäyttöhenkilökunnan koulutustarpeen seuranta, koulutusten suunnittelu ja henkilökunnan nimeäminen hovioikeuden ulkopuolisiin koulutustilaisuuksiin. Toimikunnassa ovat edustettuina kaikki hovioikeuden henkilöstöryhmät.

Vuonna 2016 koulutustoimikunta järjesti lainkäyttöhenkilökunnalle neljä koulutusiltapäivää. Toukokuussa 2016 järjestettiin kaksi kertaa Euroopan unionin lainsäädäntöä sekä Euroopan unionin tuomioistuimen ja Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen oikeuskäytäntöä koskeva tiedonhakukoulutus. Lisäksi koulutustoimikunta laati lainkäyttöhenkilökunnan koulutussuunnitelman, tiedotti lainkäyttöhenkilökuntaa lukuisista hovioikeuden ulkopuolisista koulutuksista ja nimesi osallistujia niihin.

Lainkäyttöhenkilökunta osallistui aktiivisesti oikeusministeriön, Helsingin käräjäoikeuden, Helsingin yliopiston, Turun yliopiston, Helsingin Asianajajayhdistyksen, Suomen Asianajajaliiton ja muiden koulutuksen tarjoajien järjestämiin koulutuksiin.

Koulutustoimikunta toteutti syksyllä 2016 hovioikeuden ja hovioikeuspiirin käräjäoikeuksien lainkäyttöhenkilökunnalle suunnatun koulutustarvekyselyn, jossa kartoitettiin

tiin lainkäyttöhenkilökunnan toiveita koulutusten suhteen. Hovioikeuden järjestämistä koulutustilaisuuksissa ja vuoden 2017 koulutussuunnitelmassa on pyritty ottamaan huomioon toimikunnalle esitetyt toivomukset koulutusten aiheista.

Hovioikeuden ja käräjäoikeuksien vastuutuomarit ovat jatkaneet yhteistoimintaa. Hovioikeuden ns. koko talon rooteleiden (lapsiasiat, huumausainerikokset, talousrikokset, seksuaalirikokset, pakkokeinoasiat ja työoikeusasiat) vastuutuomarit pitivät tilanekartoituskokouksen toukokuussa 2016. Vuonna 2016 järjestettiin lisäksi useita hovioikeuspiirin vastuutuomareiden kokouksia.

Kansliahenkilöstön koulutustyöryhmän tehtävänä on kansliahenkilökunnan koulutustarpeiden selvittäminen ja koulutusten suunnittelu yhteistyössä kansliapäällikön kanssa.

Keväällä 2016 järjestettiin hovioikeuden viestintäsuunnitelman mukainen asiakaspalvelukoulutus koko kansliahenkilöstölle. Syksyllä 2016 järjestettiin koulutustilaisuus ratkaisuluonnosten ja pöytäkirjapohjien laatimisesta jatkokäsittelylupa- ja täystutkinta-asioissa. Kansliahenkilöstö osallistui yhdessä lainkäyttöhenkilöstön kanssa koko henkilöstölle järjestettyihin turvallisuuskoulutuksiin. Lisäksi kansliahenkilöstölle järjestettiin koulutustilaisuus Kieku-portaalin käyttöön.

Kansliahenkilöstölle järjestettiin koulutusta myös pienryhmissä. Osastokanslioiden virkamiehet saivat mahdollisuuden tutustua Helsingin käräjäoikeuden käräjäsihteereiden työhön. Syksyllä 2016 järjestettiin asiakaspalveluruotsin kurssi kahdessa tasoryhmässä yhteistyössä Helsingin käräjäoikeuden kanssa. Kansliahenkilöstölle järjestettiin myös RITU-järjestelmän käyttöön perehdyttävää pienryhmäkoulutusta.

Kansliahenkilöstöä osallistui kertomusvuonna oikeusministeriön järjestämiin koulutuksiin, kuten yleisten tuomioistuinten kansliahenkilökunnan syventävään koulutusohjelmaan, lähiesimiesten johtamisvalmennukseen sekä IT-yhdyshenkilöiden koulutuksiin.

Yksittäiset kansliahenkilöstön virkamiehet saivat mahdollisuuden osallistua ulkopuolisten tahojen järjestämiin maksullisiin koulutuksiin, jotka edistivät heidän osaamistaan virkatehtäviensä hoitamisessa (esim. asiakirjahallinnon ja arkistotoimen koulutukset).

Uusille työntekijöille järjestettiin muun muassa RITU-järjestelmän käyttöön perehdyttävää pienryhmäkoulutusta.

Käräjäoikeuspainotteinen laatuhanke

Helsingin hovioikeuspiirissä toimii käräjäoikeuspainotteinen laatuhanke, joka julkaisee vuosittain lainkäyttöön liittyviä raportteja. Laatuhankkeissa on edustajia hovioikeudesta, hovioikeuspiirin käräjäoikeuksista, syyttäjälaitoksesta sekä oikeudenkäyntiavustajien piiristä.

Vuoden 2016 käräjäoikeuspainotteinen laatuhankkeen aiheena oli tuomioistuimien ja median välinen suhde. Oikeudenkäyntien julkisuus toteutuu median kautta. Tuomioistuinten toimintaa koskevan oikean tiedon saaminen julkisuuteen on keskeistä myös tuomioistuihin kohdistuvan luottamuksen ylläpitämiseksi. Laatuhankkeen työryhmä käsitteli median ja tuomioistuinten välisen yhteistyön ongelmakohtia ja ulkomaisia innovaatioita, joilla yhteistyötä voitaisiin parantaa. Tarkoituksena oli koota ajatuksia siitä, miten tuomioistuimet paremmin kohtaisivat julkisuuden haasteet ja mahdollisuudet. Työryhmässä keskusteltiin myös hovioikeuden kokemuksista viestintäsuunnitelman uudistamisesta sekä tuomioistuimen tiedottamistoiminnasta.

Vuoden 2016 laatuhankkeen tulokset esitellään Helsingin hovioikeuspiirin perinteisessä lainkäyttöpäivässä, joka järjestetään perjantaina 17.3.2017. Tilaisuus on tarkoitettu kaikille hovioikeuspiirin yleisten tuomioistuimien tuomareille, esittelijöille ja käräjänotaareille.

Yliopistopainotteinen laatuhanke

Helsingin hovioikeuspiirin yliopistopainotteisessa laatuhankkeessa on yhdessä Helsingin yliopiston oikeustieteellisen tiedekunnan kanssa järjestetty vuodesta 2003 alkaen 19 kurssia. Yliopistopainotteisen laatuhankkeen kursseilla on ollut osallistujia muun muassa hovioikeudesta, käräjäoikeuksista, syyttäjälaitoksesta ja asianajajakunnasta. Laatuhankkeen kursseihin osallistumalla ja niihin kuuluvat kirjalliset työt artikkeleina julkaisemalla on mahdollista suorittaa ammatillinen oikeustieteen lisensiaatin tutkinto.

Syksyllä 2015 alkoi kurssi nimeltään ”Moderni rikosoikeus”. Kurssin vastuuopettajana toimi professori Raimo Lahti. Kurssin seminaarit pidettiin alkuvuodesta 2016. Kursilla kirjoitetuista artikkeleista koottu julkaisu ”Kirjoituksia modernista rikosoikeudesta” julkaistaan alkuvuodesta 2017.

Syksyllä 2016 alkoi uusi kurssi nimeltään ”Valittuja kysymyksiä rikos- ja rikosprosessioikeudesta”. Kurssin vastuuopettajina toimivat professori Raimo Lahti ja oikeusneuvos, OTT Pekka Koponen. Osanottajia oli 26, joista 15 oli hovioikeudesta. Kurssin luennot pidettiin syys-marraskuussa 2016.

Hovioikeus on työnantajana tukenut esittelijöiden ja jäsenten kursseille osallistumista.

Tarkastustoiminta

Tuomioistuinlain 3 luvun 2 §:n mukaan 1 momentin mukaan hovioikeus valvoo tuomiopiirinsä käräjäoikeuksien toimintaa ja ryhtyy tarvittaessa toimenpiteisiin havaitsemiensa epäkohtien poistamiseksi. Hovioikeuden työjärjestyksen mukaan käräjäoikeuksien valvonnassa seurataan erityisesti oikeusperiaatteiden soveltamisen ja laintulkinnan yhdenmukaisuutta, lainkäytön laatua, asioiden käsittelyn joutuisuutta ja säädettyjen määräaikojen noudattamista sekä tuomioistuinharjoittelun järjestämistä.

Hovioikeus on antanut 17.1.2017 kertomuksen alioikeuksien valvonnassa vuonna 2016 havaitsemistaan seikoista. Kertomuksessa käsitellään niitä toimenpiteitä, joihin hovioikeus on muuten tarkastustoiminnassaan ryhtynyt. Kertomusvuonna ei suoritettu käräjäoikeuksien tarkastuksia.

Henkilöstö ja hallinto

Henkilöstö ja henkilöstörakenne

Hovioikeuden vuoden 2016 henkilötyövuositoteuma on noin 152. Henkilötyövuosis-
sa mitattuna hovioikeudessa on kertomusvuonna työskennellyt keskimäärin 64 tuoma-
ria, 35 esittelijää ja 53 muuhun henkilökuntaan kuuluvaa virkamiestä (ml. kaksi kä-
räjänotaaria sekä oikeustradenomiharjoittelija). Hovioikeudessa on lisäksi työskennel-
lyt yksi palkkatuella työllistetty henkilö (1 htv). Joulukuussa 2016 hovioikeudessa on
aloittanut yksi siviilipalvelusmies.

Hovioikeudessa on vuoden 2016 aikana ollut määräaikaissä virkasuhteessa tuoma-
reita 15,8 henkilötyövuotta (joista budjettiviroilla 8,9 henkilötyövuotta), esittelijöitä
34,9 henkilötyövuotta ja kansliahenkilökuntaa 6,7 henkilötyövuotta. Hovioikeuden
vakituisiin virkoihin nimittämistä koskevat luvut ilmenevät jäljempänä. Hovioikeudes-
sa on kertomusvuonna aloittanut 17 uutta viskaalia määräaikaissä virkasuhteissa.
Hovioikeuden vakinaisista, virkavapaalla olleista esittelijöistä 11 on kertomusvuonna
nimitetty toiseen virkaan, joko hovioikeuteen tai toiseen tuomioistuimeen. Lisäksi 26
pääasiassa määräaikaissä virkasuhteessa ollutta esittelijää on jäänyt virkavapaalle toi-
sen tehtävän hoitamisen tai perhevapaan vuoksi. Kertomusvuonna on jäänyt eläkkeel-
le seitsemän hovioikeuden jäsentä.

Talous

Hovioikeudelle osoitettiin vuodelle 2016 määrärahoja yhteensä noin 13 830 000 euroa. Vuodelta 2015 säästyivät noin 212 000 euroa, joka siirtyi vuoden 2016 määrärahoihin. Hovioikeus on vuoden 2016 aikana käyttänyt määrärahoja noin 13 370 000 euroa eli käyttämättä jäi noin 460 000 euroa. Tämä on johtunut lähinnä henkilöstövajeesta aiheutuneista säästöistä palkkakustannuksissa. Henkilöstövaje johtuu pääosin tuomarikunnan voimakkaasta eläköitymisestä, jonka johdosta esittelijöitä on siirtynyt määräaikaisiin käräjätuomarin tehtäviin. Hovioikeus on vuonna 2016 noudattanut varovaista rekrytointipolitiikkaa, joka on osaksi johtunut tiedossa olevasta menokehysten voimakkaasta laskusta.

Hovioikeuden toimintamenoista 77 prosenttia muodostui palkkakustannuksista, 18 prosenttia toimitilojen vuokrakustannuksista ja 5 prosenttia muista menoista.

Johtoryhmä

Hovioikeuden johtoryhmä on muissa kuin lainkäyttöasioissa keskeinen suunnittelu- ja valmisteluelin, joka toimii presidentin apuna. Johtoryhmään kuuluvat presidentti, osastojen johtajat sekä kansliapäällikkö. Myös vastaanottoyksikön vastuutuumari on osallistunut kokouksiin. Johtoryhmässä on käsitelty valmistelevasti kaikki hovioikeuden johtamista koskevat asiat, kuten lainkäytön ja koulutuksen järjestämiseen, nimityksiin, organisaatioon, työhyvinvointiin ja erilaisiin selvityksiin liittyviä kysymyksiä.

Toimikunnat ja työryhmät

Hovioikeudessa toimii työjärjestyksen mukaan lausuntovaliokunta ja yhteistyökomitea sekä lainkäytön yhtenäisyyden seurantatoimikunta, käsikirjatoimikunta, koulutustoimikunta ja esittelijöiden valintatoimikunta. Presidentin asettamia muita pysyväisluonteisia toimikuntia ja työryhmiä ovat turvallisuustyöryhmä, kansliahenkilöstön koulutustyöryhmä, määräaikaisten jäsenten arviointilautakunta, esittelijöiden vakinaisten virkojen arviointilautakunta, kirjastotoimikunta ja työhyvinvointiryhmä. Henkilöstöä hovioikeudessa edustavat henkilöstöryhmien asettamina jäsen-, esittelijä- ja kansliatoimikunnat.

Työsuojelu ja työhyvinvointi

Yleistä

Henkilökunnan työhyvinvointiin ja jaksamiseen kiinnitetään huomiota monin eri tavoin. Työhyvinvointiin liittyviä kysymyksiä käsitellään johtoryhmässä, osastokokouk-

sisä ja kehityskeskusteluissa. Kehityskeskustelut käydään vuosittain koko henkilökunnan kanssa. Hovioikeudessa on kaikkia henkilöstöryhmiä edustava työsuojelutoimikunta ja työhyvinvointiryhmä.

Henkilökunnan fyysisestä ja henkisestä hyvinvoinnista pyritään huolehtimaan henkilökunnan käyttöön annettavilla liikunta- ja kulttuuriseteleillä, tukemalla henkilökunnan ruokailua ja tarjoamalla henkilökunnan käyttöön maksuttomat kahviautomaatit. Hovioikeus osallistui erilaisiin liikuntatapahtumiin, kuten Kilometrikisaan, Yritysmaratonviestiin ja Kuopiossa käytyyn tuomioistuinten jalkapalloturnaukseen.

Sairauspoissaolojen määrä vuonna 2016 oli yhteensä 1075 päivää. Luku on pysynyt lähes ennallaan. Hovioikeudessa noudatetaan yhteistyössä työterveyshuollon kanssa varhaisen tuen toimintamallia (ns. VATU-malli) työkykyriskien varhaisesta puuttumisesta ja hallinnasta ja työkyvyn ylläpidon tukemisesta. Hovioikeuden työterveyspalveluista vastasi Suomen Terveystalo Oyj.

Työsuojelutoimikunta

Hovioikeuden työsuojelutoimikunta kokoontui kaksi kertaa. Toimikunta käsitteli vuonna 2016 pidettyä pelastusharjoitusta sekä työterveyshuollon toimintasuunnitelmaa vuodelle 2017 ja työterveyshuollon raportteja.

Hovioikeudessa on järjestetty vuonna 2016 koko henkilöstölle turvallisuuskävelyt, joiden tarkoitus on ollut perehdyttää henkilöstö hovioikeuden toimitilojen poistumisteihin ja sammutusvälineisiin.

Työhyvinvointiryhmä

Työhyvinvointiryhmä kokoontui seitsemän kertaa. Ryhmä järjesti koko hovioikeuden henkilökunnan yhteisen virkistysiltapäivän Korkeasaarella 8.9.2016.

Yt-toiminta

Yhteistoiminnasta valtion virastoissa ja laitoksissa annetun lain 7 §:n mukaisena yhteistoimintaelimenä on hovioikeudessa yhteistyökomitea. Yhteistyökomitea kokoontui vuoden aikana kuusi kertaa.

Viestintä

Hovioikeus pyrkii kehittämään viestintäänsä vastaamaan avoimen tietoyhteiskunnan vaatimuksia. Viestinnän lähtökohtana on oma-aloitteinen ja aktiivinen tiedottaminen sekä laadukas asiakaspalvelu.

Hovioikeuden asettama työryhmä kehitti muun muassa asiakirjapohjat, joilla asian käsittelyn etenemisestä tiedotetaan asianosaisille ja sidosryhmille sekä laatinut ohjeet tiedotteen ja julkisen selosteen laatimisesta. Työryhmä laati myös henkilöstölle tarkoitetun ohjeen sosiaalisen median käytön toimintatavoista, jolla pyritään kiinnittämään huomiota sosiaalisen median käytön riskitekijöihin. Työryhmän laatimat asiakirjat ja ehdottamat uudet menettelytavat vahvistettiin ja otettiin käyttöön lausuntokierroksen jälkeen keväällä 2016.

Hovioikeuden ulkoisia internetsivuja pyritään jatkuvasti kehittämään asiakkaiden tarpeita paremmin palveleviksi.

Sivutoimiluvat ja ilmoitus sivutoimesta saadusta tulosta

Hovioikeus on vuonna 2016 myöntänyt hovioikeuden tuomareille ja esittelijöille 33 sivutoimilupaa. Niistä pääosa koski luennointi- tai muita koulutustehtäviä sekä erilaisien toimikuntien tai vastaavien toimielinten jäsenyyksiä. Hovioikeuden tuomareille myönnettiin kaksi sivutoimilupaa välimiestehtävää varten.

Hovioikeuden johtoon vuonna 2016 kuuluneista hovioikeuden presidentti ja kaksi hovioikeuden osaston johtajaa (Timo Ojala ja Kirsti Uusitalo) ovat tehneet vuonna 2016 sivutoimistaan saamista tuloista tuomioistuinlain 9 luvun 7 §:n mukaisen ilmoituksen. Ilmoitus tehdään, kun sivutoimesta saadut tulot ovat vuoden aikana ylittäneet 10 000 euroa. Ilmoitus on julkinen.

Nimitysmenettely

Hovioikeuden lausuntovaliokunta antaa tuomarINVALINTALAUTAKUNNALLE lausunnon hovioikeuspiirin kärjätuomarin ja kärjäoikeuden laamannin sekä hovioikeudenneuvoksen vakinaista virkaa koskevassa nimitysmenettelyssä. Lausuntoja annettiin vuonna 2016 seuraavasti:

Hovioikeuden tuomarin virat

13 virkaa, 124 virkahakemusta ja 37 eri hakijaa, neljä aukijulistamista.

Hovioikeuspiirin kärjäoikeuksien tuomarin virat

24 virkaa, 306 virkahakemusta ja 128 eri hakijaa, 13 aukijulistamista.

Hovioikeus teki myös lukuisia nimityksiä hovioikeudenneuvoksen tai osaston johtajan määräaikaiseen virkasuhteeseen/tehtävään:

Määräaikaiset tuomarin virkasuhteet/tehtävät, jotka on julistettu haettavaksi
32 virkaa, 406 virkahakemusta ja 60 hakijaa, seitsemän aukijulistamista.

Määräaikaiset tuomarin virkasuhteet, joita ei ole julistettu haettavaksi
14 määräaikaista virkasuhdetta.

Kielituomarin virat

Tuomareiden nimittämisestä annetun valtioneuvoston asetuksen 1.10.2015 voimaan tulleen muutoksen mukaan Helsingin hovioikeudessa tuli olla neljä hovioikeudenneuvoksen virkaa, joihin kielitaitoa koskevana kelpoisuusvaatimuksena on erinomainen ruotsin kielen suullinen ja kirjallinen taito. Hovioikeudessa on vuonna 2016 työskennellyt kuusi hovioikeudenneuvosta, jotka täyttävät tämän kelpoisuusvaatimuksen.

Esittelijän virat

Vakinaisiin esittelijän virkoihin nimityksiä on tehty seuraavasti:
13 virkaa ja 497 virkahakemusta sekä 73 eri hakijaa, kaksi aukijulistamista.

Kanslian virat

Hovioikeudessa ei tehty vuonna 2016 nimityksiä vakinaisiin kanslian virkoihin. Määräaikaisista kanslian virkasuhteista tehtiin 29 nimityspäätöstä.

Tuomarinvalintalautakunta

Tuomarinvalintalautakunnan jäsenenä on ollut presidentti Mikko Könkkölä.

Nimitys korkeimpaan oikeuteen

Hovioikeudenneuvos, osaston johtaja Kirsti Uusitalo on nimitetty korkeimman oikeuden jäseneksi 1.1.2017 alkaen.

Lausuntotoiminta

Hovioikeus antoi vuonna 2016 lausunnot:

- hallituksen esityksestä eduskunnalle laeiksi rikoslain 2 a luvun ja 9 luvun muuttamisesta sekä pysäköinninvalvonnasta annetun lain 3 §:n muuttamisesta (HE 1/2016 vp)
- oikeusprosessien keventämistä käsittelevästä arviomuistiosta (11.1.2016) (OM 8 /41/2015)
- arviomuistiosta tuomioiden perusteluille asetettujen vaatimusten keventämisestä yksinkertaisissa rikosasioissa (OM 3/41/2015)

- oikeusministeriön työryhmän ehdotuksesta, joka koskee tutkintavankeuden vaihtoehtoja ja tutkintavankeuden järjestämistä, (OM mietintöjä ja lausuntoja, 5/2016)
- yhdistelmärangaistusta koskevasta esitysluonnoksesta (OM 3/61/2010)
- Eurooppalaista tutkintamääräystä koskevan direktiivin täytäntöönpanosta (OM 13/41/2014)
- maa-oikeus-, merioikeus-, ryhmäkanne-, ulosottovalitus-, yrityssaneeraus- ja so-tilasoikeudenkäyntiasioiden käsittelyn keskittämistä koskevasta muistiosta (3/31/2016)

Lisäksi Oikeusministeriö on pyytänyt hovioikeudelta lausuntoa oikeusministeriössä laaditusta muistiosta, jossa käsitellään lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta annetun lain soveltamisessa oikeusministeriön tietoon tulleita ongelmia ja ehdotuksia lain uudistamistarpeiksi (lausuntopyyntö OM 31/41/2015). Vastauksena lausuntopyyntöön hovioikeus on toimittanut oikeusministeriölle tiedoksi hovioikeudessa laaditun muistion, johon on koottu hovioikeuden johtoryhmän jäsenten sekä lapsiasioiden vastuutuomarin kommentteja oikeusministeriön muistiosta.

Vierailut ja tapahtumat

Kertomusvuonna hovioikeudessa vieraili SEND-seminaarin osallistujia 14.6.2016 sekä tuomareita Pekingistä 12.9.2016, kanadalaisia sotilaslakimiehiä 7.10.2016 ja European Judicial Training Network -vaihto-ohjelmassa olevia tuomareita 10.10.2016. Lisäksi hovioikeudessa vierailivat Tapiolan lukion ja Helsingin normaalilyseon opiskelijaryhmät.

Hovioikeus järjesti hovioikeuspiirinsä käräjänotaareille maaliskuussa 2016 käräjänotaari-iltapäivän, jossa käräjänotaareille esiteltiin tuomioistuinlaitoksen tarjoamia työmahdollisuuksia ja kerrottiin uusien työntekijöiden rekrytoinnista. Tilaisuudessa olivat edustettuina Helsingin hovioikeus, korkein oikeus, korkein hallinto-oikeus, Helsingin käräjäoikeus, Helsingin hallinto-oikeus, vakuutus-oikeus ja markkinaoikeus.

Hovioikeus isännöi lokakuussa 2016 viikon mittaista AIAKOS-vaihto-ohjelmaa italialaiselle ja espanjalaiselle tuomarille yhdessä Helsingin käräjäoikeuden kanssa.

Hovioikeudesta osallistui European Judicial Training Network -vaihto-ohjelman kautta tuomarivaihtoon kolme henkilöä. Yksi esittelijä oli tuomarivaihdossa Romaniassa ja yksi Ranskassa.

Hovioikeuden tuomariyhdistys teki syksyllä opintomatkan Wieniin.

Hovioikeudessa järjestettiin kesäjuhla 15.6.2016 hovioikeuden entisissä toimitiloissa Marmoripalatsissa. Hovioikeuden pikkujoulut pidettiin 9.12.2016, ja perinteinen glögitilaisuus nykyiselle sekä virkavapaalla olevalle ja eläköityneelle henkilöstölle järjestettiin 14.12.2016.

Liite 1

Helsingin hovioikeuden tilastoja vuosilta 2011 – 2016

	Saapuneet	Ratkaistut	Annetut	Antamatta	Ratkaisematta
2011	3405	3592	3578	1760	1564
2012	3212	3329	3310	1662	1447
2013	3275	3270	3254	1683	1449
2014	3418	3446	3453	1648	1423
2015	3186	3208	3192	1640	1395
2016	2781	3028	3089	1334	1159

